

suficientă progresul tehnic. Starea de absorbție frânează dezvoltarea și perfecționarea bunurilor economice, deoarece existența pieței vânzătorilor exclude motivația pentru apariția produselor noi. Deoarece, așa cum am arătat, concurența se desfășoară numai între cumpărători, creșterea vânzărilor depinde numai de producție, producătorul găsiind cumpărător pentru fiecare produs. În situația absorbției adaptarea producției la nevoile consumatorilor se face greoi, vânzătorul se simte în siguranță, în timp ce consumatorul cumpără bunul respectiv atunci când îl găsește și nu în momentul în care s-a conturat intenția de cumpărare și, în consecință, la consumator poate să apară acumularea de stocuri. În situația de absorbție cumpărătorul nu are posibilitatea să facă selecția, iar sarcinile informative cad asupra cumpărătorilor.

Puterea absorbției se măsoară în *mărimea tensiunii ei*, adică a gradului de satisfacere a cerințelor consumatorului și depinde de perspectiva ce se prefigurează în legătură cu bunul economic și cu prețul acestuia, de rezervele bănești de care dispune cumpărătorul etc., ceea ce demonstrează că absorbția nemanifestată pe piață este o funcție crescătoare a tensiunii și aspirației de cumpărare.

ECONOMIE EUROPEANĂ

Cauzele integrării economice (Gh. Pîrvu, Economie europeană, Ed.Sitech, Craiova, 2007, p.27-28)

Cunoașterea esenței, implicațiilor și formelor integrării economice europene impune evidențierea *cauzelor* declanșării acestui proces:

1. ***Eliminarea contradicției dintre posibilitățile tot mai mari de sporire a producției***, ca rezultat al ritmului accelerat al revoluției tehnico-științifice contemporane, ***și capacitatea redusă a piețelor naționale de absorbție a acestei producții***, fapt ce a impus lărgirea cadrului de desfășurare a producției prin integrare economică.

2. ***Intensificarea concurenței pe plan național*** a condus la creșterea gradului de concentrare a producției și a capitalului, la apariția de firme gigantice care, căutând noi piețe s-a lovit de limitele și restricțiile impuse de granițele naționale. Numai prin crearea unui ansamblu economic de dimensiuni mari, prin integrarea economică a statelor, era posibilă eliminarea restricțiilor în calea mișcării libere a capitalurilor și forței de muncă.

3. ***S.U.A. și Japonia, prin potențialul lor economic și prin ritmurile dezvoltării au reprezentat un pericol permanent pentru economia țărilor vest-europene***. Numai prin unirea țărilor europene, într-un ansamblu integrat, capitalurile își puteau promova și apăra în comun interesele amenințate de concurența internațională.

4. Pe de altă parte, în condițiile în care revoluția tehnico-științifică contemporană cunoaște ritmuri rapide și exercită influențe tot mai puternice asupra producției, ***țările europene pot promova, numai în comun, cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne*** și, pe această bază, să poată învinge în lupta de concurență.

5. ***Apariția, activitatea și dezvoltarea unor firme multinaționale, care prin activitatea lor depășesc granițele naționale a impus crearea unui spațiu adecvat, cu mult lărgit***, care să permită extinderea externă fără restricții și limite, fapt posibil de realizat prin integrarea economică a statelor.

6. ***Dorința statelor dezvoltate de a menține și largi relațiile cu fostele țări coloniale devenite independente*** a determinat atragerea tinerelor state în diferite forme de integrare economică.

7. ***Cauzele politice au impulsionat procesul integrării economice***. Însăși intervenția statelor în acest proces de integrare economică europeană reprezintă o acțiune politică. De aceea, se poate spune că, în multe împrejurări, cauzele economice sunt amestecate cu cauzele politice.

Etapile integrării economice: valori de integrare economică (Gh. Pîrvu, Economie europeană, Ed.Sitech, Craiova, 2007, p.34-35)

1. În Europa Occidentală, prima organizație economică internațională cu caracter integraționist a fost **Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului – C.E.C.O., care a luat ființă în 1951, prin semnarea Tratatului de la Paris de către Franța, Germania, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg** și a avut drept scop promovarea unei piețe comune pentru comerțul cu cărbune și produse siderurgice între țările membre.

2. A doua etapă a procesului de integrare economică vest-europeană a început prin semnarea la Roma, în anul 1957 a două tratate cu privire la: **Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (EURATOM) și Comunitatea Economică Europeană (Piața Comună)**, la ele participând aceleași țări ca și în cadrul CECO.

Prin crearea **EURATOM se urmărea unirea eforturilor pentru promovarea cercetării științifice comune**, îndeosebi în ceea ce privește utilizarea pașnică a energiei nucleare, precum și constituirea unei "piețe comune" pentru materialele și echipamentele nucleare.

Comunitatea Economică Europeană (C.E.E.) s-a constituit având la bază următoarele **principii fundamentale**: unitatea dintre țările membre; unitatea nu poate fi realizată decât cu condiția egalității între statele membre și între cetățenii comunității, fără discriminări; garantarea unor libertăți fundamentale: libera circulație a forței de muncă și a capitalurilor; solidaritatea statelor membre, acestea trebuind să aibă drepturi dar și obligații, să-și împartă costurile integrării. Au mai aderat la Piața Comună și Marea Britanie, Danemarca și Irlanda la 1 ianuarie 1973. Ca reacție la apariția C.E.E. la 4 ianuarie 1960 a fost semnată Convenția de la Stockholm, prin care a luat ființă Asociația Europeană a Liberului Schimb (E.F.T.A.), între Austria, Danemarca, Elveția, Marea Britanie, Norvegia, Portugalia și Suedia. La EFTA au aderat ulterior: Finlanda (1961), Irlanda (1970), Liechtenstein (1973).

3. A treia etapă a integrării economice vest-europene a fost începută în anul 1973 prin semnarea la Paris a tratatului de fuziune a celor trei comunități: CECO, EURATOM și CEE, având același organ de conducere și un buget comun, luând naștere ansamblul integraționist denumit "**Comunitățile Europene**", a cărei caracteristică esențială este creșterea considerabilă a numărului de țări asociate la C.E.E.

4. A patra etapă a integrării economice vest europene se caracterizează prin schimbări mult mai profunde ce au avut loc în configurația economică și politică a Europei:

a. aderarea la CEE a Greciei (1981) și Spaniei și Portugaliei (1986);

b. începând cu anul 1993, prin intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht a luat naștere Uniunea Europeană care înlocuiește vechea denumire a CEE, conferindu-se comunității europene noi dimensiuni economice și politice, în primul rând cu intenția de a promova o politică externă unică, iar în al doilea rând, introducerea monedei unice europene;

c. aderarea la UE a Austriei, Finlandei și Suediei (1995);

d. aderarea la UE, în anul 2004, a zece state din Centrul și estul Europei: Cehia, Slovacia, Slovenia, Ungaria, Polonia, Estonia, Letonia, Lituania, Malta și Cipru;

e. începând cu anul 1993, țările din Uniunea Europeană și Asociația Europeană a Liberului Schimb formează una din marile piețe integrate din lume, cunoscută sub denumirea de Spațiul Economic European (SEE), care nu este o uniune vamală total integrată, așa cum este Uniunea Europeană, deoarece libera circulație a bunurilor se aplică numai pentru mărfurile originale din SEE, nu și celor provenite din import.

5. A cincea etapă a integrării economice europene a fost marcată de aderarea la UE a României și Bulgariei la 1 ianuarie 2007.

Principiile și obiectivele Politicii Agricole Comunitare (Gh. Pîrvu, Economie europeană, Ed.Sitech, Craiova, 2007, p.114-115)

Acordul de la Bruxelles din ianuarie 1962 a stabilit și **principiile** fundamentale ale politicii agricole comunitare, **obiectivele** acestora și **mecanismele** de realizare.

Principiile fundamentale care stau la baza politicii agricole comunitare sunt următoarele:

1. **Liberalizarea treptată a circulației produselor agricole între țările membre și comercializarea lor la prețuri unice, comunitare:** în principiu, s-a stabilit ca prețurile comunitare să reprezinte media aritmetică a prețurilor naționale din țările membre ale CEE;

2. **Preferință din partea țărilor membre pentru produsele agricole ale comunității.** Acele țări care ar dori să cumpere produsele agricole mai ieftine din țări din afara comunității, vor suporta diferența de preț prin instituirea unor taxe de prelevare;

3. **Compensarea pierderilor ce ar rezulta din exportul produselor agricole disponibile ale țărilor membre în afara Comunității Economice Europene** în cazul în care aceste exporturi s-ar realiza la **prețuri mai mici** decât cele comunitare; compensarea acestor prețuri se realizează prin sistemul așa numitelor **taxe de restituire** (acestea fiind subvenții directe la export);

4. **Protejarea agriculturii țărilor membre de concurența extracomunitară** printr-un sistem foarte amplu de măsuri de politică comercială, tarifare și netarifare și restructurarea acesteia pentru sporirea gradului de autoaprovizionare cu produse agricole;

5. **Finanțarea pe plan comunitar a măsurilor de politică agricolă prin intermediul unui organism comunitar specializat denumit Fondul European de Orientare și Garanție Agricolă (FEOGA).**

Obiectivele urmărite prin instituirea politicii agricole comunitare sunt:

a) **creșterea productivității muncii** prin introducerea progresului tehnic în agricultură care să asigure folosirea optimă a factorilor de producție și în special a forței de muncă;

b) **asigurarea unui nivel de viață echitabil al agricultorilor;**

c) **stabilizarea piețelor produselor agricole** în cadrul comunității;

d) **garantarea securității aprovizionării** țărilor membre cu produse agricole;

e) **asigurarea de prețuri rezonabile** pentru consumatorii comunitari.

Se observă că aceste obiective urmăresc dezvoltarea și modernizarea agriculturii țărilor membre atât prin asigurarea aprovizionării acestora cu produse agricole, cât și pentru ridicarea gradului de competitivitate al agriculturii comunității în raport cu concurența extracomunitară.

Criteriile de la Maastricht – criterii de convergență economică a țărilor din UE (Gh. Pîrvu, Economie europeană, Ed.Sitech, Craiova, 2007, p.152-153)

Criteriile de la Maastricht - criterii de convergență economică a țărilor din U.E.

În baza prevederilor Tratatului de la Maastricht, în anul 1996 a avut loc la Torino Conferința Interguvernamentală a U.E. în cadrul căreia au fost adoptate măsurile necesare pentru realizarea în practică a criteriilor de convergență stabilite de Tratat.

Pentru ca Uniunea Monetară să se realizeze era necesar ca statele membre să atingă un înalt grad de convergență susținută în termen de: rate ale inflației scăzute; finanțe publice sănătoase și stabilitatea cursului de schimb. Pentru aceasta, statele membre ale U.E. care doresc să adopte monedă unică trebuie să îndeplinească patru criterii de convergență de natură monetară și fiscală:

1. **Rata inflației** nu trebuie să depășească, cu mai mult de 1,5% pe an pe cea înregistrată în cele mai performante 3 state membre sub aspectul stabilității prețurilor;

2. **Deficitul guvernamental (bugetar)** nu trebuie să depășească 3% PIB, iar datoria publică nu trebuie să fie mai mare de 60% din PIB;

3. **Moneda națională trebuie să-și mențină rata de schimb** în marjele de fluctuație permise de S.M.E. și să nu fi fost devalorizată în precedenții doi ani. La data semnării tratatului, limitele acceptabile ale fluctuației se considerau a fi $\pm 2,25\%$, ulterior aceste limite ajungând la $\pm 15\%$.

4. **Rata nominală a dobânzii** pe termen lung nu trebuie să depășească cu mai mult de 2% pe cea înregistrată de cele mai performante 3 state membre.

Practicile comerciale restrictive, abuzul de putere dominantă, mecanismul achizițiilor și fuziunilor, politica în domeniul ajutoarelor de stat, politica cu privire la sectorul de stat – obiective ale politicii de concurență în Uniunea Europeană (Gh. Pîrvu, Economie europeană, Ed.Sitech, Craiova, 2007, p.194-198)

Dispozițiile privind politicile comunitare din domeniul concurenței s-au concretizat în anumite obiective cuprinse în Tratatul de la Roma (articolele 85-94) și Tratatul de la Maastricht (articolele 81-89) și anume: practicile comerciale restrictive; abuzul de putere (poziție) dominantă; achizițiile și fuziunile; ajutoarele de stat; politica cu privire la sectorul de stat.

a. *Practicile comerciale restrictive.* În art.85 din tratatul de la Roma se găsesc prevederi care interzic practicile restrictive care sunt considerate incompatibile cu principiile pieței unice și anume: fixarea prețurilor de vânzare sau de cumpărare sau a unor condiții de comercializare; înțelegeri care au ca scop limitarea sau controlul producției, al piețelor de desfacere sau surselor de aprovizionare; încheierea de contracte condiționate de acceptarea de către parteneri a unor obligații suplimentare care nu au legătură cu tranzacțiile respective.

Tratatul de la Roma prevede, tot în Art.85, situațiile în care se pot accepta anumite aranjamente între firme atunci când acordul, înțelegerea, ***“are un efect nesemnificativ asupra pieței, având în vedere poziția slabă pe care firma o are pe piața produsului respectiv”***. Principalele cazuri de exceptare sunt: acorduri de importanță minoră (cifra de afaceri mai mică de 200 mil.euro) și cota de piață mai mică de 5%; acorduri de cercetare dezvoltare; înțelegeri de distribuție selectivă; înțelegeri pentru transfer de tehnologie. ***Exceptarea poate fi individuală*** și se practică atunci când comisia autorizează în mod expres o înțelegere verificată în prealabil, ***sau colectivă*** situație în care este necesar un regulament al Consiliului care să precizeze anumite condiții minime.

b. *Abuzul de putere dominantă* este soluționat pe baza prevederilor Art.86 din Tratatul de la Roma. Poziția dominantă sau puterea de piață, este puterea unei întreprinderi utilizată pentru a constitui un obstacol în menținerea unei concurențe efective. Se apreciază că nu locul ocupat într-un sector de activitate este pus în discuție, ci doar faptul de a obține un avantaj excesiv din această poziție este criticat. Pentru a determina dacă o întreprindere este sau nu într-o poziție dominantă, se judecă în primul rând cota de piață deținută (care trebuia să fie mai mare de 50%). Când întreprinderea ocupă 70-80% calificarea de poziție dominantă este făcută automat.

Noțiunea de ***“abuz”*** trebuie înțeles în sensul că nu poziția dominantă a unei firme este interzisă, ci numai practicile interzise ale unei firme cu poziție dominantă: practicarea unor prețuri excesive sau a unor prețuri de ruinare; refuzul de a trata cu anumiți beneficiari, impunerea unor contracte inechitabile; limitarea producției, a distribuției sau dezvoltării tehnologice etc. Dificultatea constă în ***stabilirea abuzului***, dacă există, luându-se în discuție doar efectele comportamentului firmei. În asemenea spețe nu sunt prevăzute derogări, ca în cazul înțelegerilor, sancțiunea este pronunțată de Comisie care poate aplica și amenzi sau penalități.

c. *Mecanismul achizițiilor și fuziunilor.* Finalizarea procesului de realizare a Pieței Unice a produs mutații importante în planul concurenței, fapt ce a impus realizarea unui control strict al achizițiilor și fuziunilor, care nu a fost prevăzut în Tratatul de la Roma, din două motive: a) Tratatul de la Roma reprezintă un document cadru care necesită o legislație suplimentară (complementară) pentru punerea în aplicare a principiilor conținute; b) Tratatul de la Roma se bazează pe ideea de expansiune economică a CEE, fapt ce necesită o largă concentrare a forței economice.

Pe măsură ce devenea evident riscul dominării piețelor de către marile concerne, atitudinea instituțiilor europene s-a modificat, Consiliul însărcinând Comisia Europeană să pregătească proiectul ***Regulamentului în materie de achiziții și fuziuni***, aprobat în anul 1989 și operabil din 1990. Comisia are jurisdicția asupra fuziunilor și preluării de companii la scară mare care afectează cel puțin un stat membru și care depășesc anumite limite. Principalele limite avute

în vedere au fost firmele care participă la o fuziune cu o cifră de afaceri globală de peste 5 miliarde ECU; 250 milioane ECU pentru cifra de afaceri realizată separat în CEE de cel puțin două dintre companiile implicate, nu mai mult de două treimi din această cifră de afaceri fiind realizată într-un singur stat membru.

Fuziunile planificate care îndeplinesc aceste criterii trebuie anunțate dinainte Comisiei, care va decide în termen de o lună dacă există posibilitatea ca acestea să încalce concurența în CEE. Dacă nu se constată o astfel de posibilitate, fuziunea poate avea loc; altfel, se va începe o anchetă care trebuie încheiată în următoarele patru luni. Dacă operațiunea de fuziune este interzisă și firmele implicate nu respectă Decizia, Comisia poate aplica penalizări de la 25 la 100.000 EURO/zi, respectiv până la 10% din cifra de afaceri totală pe anul anterior. Împotriva Deciziei Comisiei se poate face recurs la Curtea Europeană de Justiție.

d. Politica în domeniul ajutoarelor de stat. Pe măsură ce barierele fizice, reglementare și fiscale din calea comerțului internațional au fost înlăturate, subvenționarea anumitor sectoare a rămas unul din puținele instrumente care duc la imperfectarea liberei concurențe și la fragmentarea piețelor.

Subvențiile guvernamentale acordate fie companiilor de stat, fie celor private sunt de regulă interzise dacă afectează sau amenință să afecteze concurența. Unele categorii de ajutoare sunt scutite de control: ajutoarele speciale acordate în cazul dezastrelor naturale, ajutoarele pentru regiunile afectate de criza economică și cele pentru promovarea unor activități economice noi.

Politica comunitară în domeniul ajutoarelor de stat este o componentă deosebită a politicii comunitare în domeniul concurenței, fiind de natură pur supranațională. Întrucât Tratatul de la Roma are puține referiri la ajutorul de stat, Comisia și CEJ au căutat să clarifice în timp asemenea probleme. Problema principală ce trebuia să fie clarificată era natura raporturilor dintre statul modern și principiile pieței.

Politica referitoare la ajutoarele de stat este complexă, ajutoarele de stat având și efecte pozitive în anumite condiții pentru că ele pot conduce la adâncirea integrării și la reducerea disparităților economice și regionale în cadrul UE. Interzicerea acordării de ajutoare de stat este reglementată de Art.92, iar regulile procedurale care guvernează aplicarea ajutoarelor de stat sunt prevăzute în Art.93 și 94 ale Tratatului.

Statele membre trebuie să înștiințeze Comisia despre ajutoarele planificate, iar aceasta hotărăște dacă ajutorul poate fi exceptat de la prevederile Tratatului. Ea are autoritatea de a cere rambursarea ajutoarelor neautorizate și poate amenda statele membre care încalcă legile. Între timp, Comisia a reușit să aprobe **criteriile pe care trebuiau să le îndeplinească ajutoarele de stat acordate ramurilor grav afectate de recesiune**. Un asemenea ajutor trebuie să constituie o excepție, să aibă o durată limitată și să fie orientat în mod direct spre rentabilizarea pe termen lung a sectoarelor cu probleme prin reducerea capacității de producție.

În principiu, Comisia consideră că toate categoriile de ajutor de stat ar trebui să fie tot mai limitate și, deoarece Comisia încearcă să aplice și mai riguroso reglementările, acestea intră tot mai mult în conflict cu guvernele naționale presate să asigure locuri de muncă pentru proprii cetățeni.

e. Politica cu privire la sectorul de stat. O altă modalitate prin care Comisia Europeană și-a propus să creeze un mediu concurențial la nivel european o reprezintă introducerea principiilor concurenței corecte în domeniul proprietății de stat. Mult timp, activități precum telecomunicațiile, energia, serviciile poștale și de transport, de furnizare a gazelor și apei au fost exceptate de la reglementările în domeniul concurenței. Izolarea proprietății de stat (a utilităților publice) de presiunile concurenței a condus la servicii de slabă calitate, ineficiență, prețuri diferite la nivel comunitar, întârzierea inovației tehnologice ș.a.

Pentru eliminarea sprijinului statului sub aspectele subvențiilor publice, Comisia a trebuit să găsească argumente care să legitimizeze aplicarea regulilor în domeniul concurenței potrivit celorlalte obiective ale integrării europene.

Un succes notabil în acest domeniu l-a reprezentat adoptarea Directivei cu privire la **Raporturile Financiare între guverne și firmele de stat**, fiind clarificate în acest fel raporturile financiare dintre stat și întreprinderile publice.

În acest sector concurența poate fi denaturată prin următoarele modalități:

- prin **privilegiile** de care s-ar putea bucura întreprinderile publice producătoare de bunuri și servicii comerciale, pe calea tratamentelor preferențiale în raport cu alte întreprinderi similare din sectorul privat;

- prin existența unor **monopoluri naționale cu caracter comercial** în domeniul transporturilor, energiei și telecomunicațiilor, care erau subvenționate de stat în tendința acestora de a câștiga supremația în economia europeană;

- prin **ajutoarele de stat** sub forma subvențiilor, creditelor cu dobânzi preferențiale, reducerilor de datorii, reduceri de impozite.

Aceste noi reglementări cu privire la intervenția statelor în distorsionarea concurenței constituie conținutul Art.92 din Tratat. Tot acest articol cuprinde și **excepții** și anume: ajutorul cu caracter social acordat consumatorilor individuali; al subvențiilor acordate regiunilor cu nivel de trai foarte scăzut sau cu grave probleme de șomaj; al subvențiilor destinate promovării culturii și conservării patrimoniului cultural; al subvențiilor acordate pentru dezvoltarea unor regiuni sau desfășurarea unor activități, al subvențiilor ce urmăresc realizarea unui important proiect comun; remedierea unor perturbări grave în economia unui stat membru.

MANAGEMENT

Sursa bibliografică: Constantinescu, D. ș.a. - *Management. Funcții. Structuri. Procese*, Editura Universitaria, Craiova, 2008.

1. Caracteristicile procesului de management

Procesele de management, spre deosebire de procesele de execuție, se caracterizează prin aceea că o parte (dar o minoritate) a elementului uman acționează asupra celeilalte părți (a majorității) în vederea realizării obiectivelor întreprinderii (Nicolescu, 2001, pg. 9).

În cadrul proceselor de management sunt consemnate mai multe componente denumite **funcții** sau **atribute ale managementului**:

- previziunea;
- organizarea;
- coordonarea;
- antrenarea;
- control-evaluarea.

Ansamblul funcțiilor (atributelor) managementului dau conținutul procesului tipic de management care se exercită în toate sistemele social-economice.

2. Intensitatea funcțiilor procesului de management în faza previzională, de operaționalizare și faza finală

Procesul tipic de management, în raport de modul în care sunt concepute și exercitate funcțiile sale, se realizează în trei faze: previzională; de operaționalizare; de evaluare și interpretare.

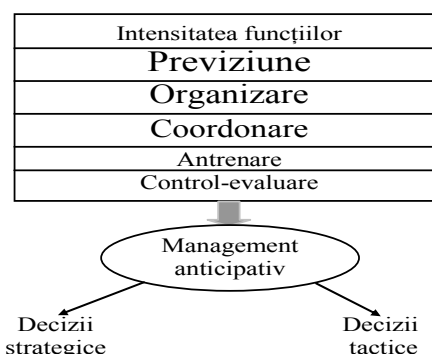

Fig. 1. Intensitatea manifestării funcțiilor managementului în faza previzională